

Данъчната реформа като антикризисен инструмент

Често се казва, че по време на кризи не се правят данъчни или други реформи. На пръв поглед като че ли е така. Но ако малко се замислим, ще заключим че **това не е вярно**. На практика почти всички антикризисни мерки са инструменти на икономически, социални, институционални и други по-големи или по-малки реформи.

В случая става дума за данъчната реформа. От 10-12 години у нас се говори за необходимостта от цялостна данъчна реформа за привеждане на данъчната ни политика и свързаната с нея данъчна система с тези на Европейския съюз, където членуваме от 1 януари 2007 г. Защото сегашната ни данъчна политика и данъчна система нямат почти нищо общо с данъчната политика и данъчната система на Централно- и Западноевропейските страни, създатели на ЕС, негови движщи сили и производители на 90% от БВП на общността.

Цялостната данъчна реформа (с данъчните основи и данъчните проценти) обхваща преките и косвените данъци, данъците върху имущества и наследства, данъците върху трансфери на парични и други богатства, осигурителните вноски, местните данъци, и т.н. В следващите редове имам предвид реформа само на част от данъците, свързани най-тясно с текущата икономическа криза. А именно данъка върху доходите на физическите лица, данъка върху печалбата и ДДС.

Във фокуса на антикризисните мерки сега е помощта за запазване на работните места, предотвратяване на фалита на семейните и другите малки фирми, които произвеждат значителна продукция и създават работа на преобладаващата част от работната сила на страната. Но нали изброените три данъка правят същото.

Предлаганата частична данъчна реформа може и трябва да се осъществи веднага и през следващите няколко месеца. Казано накратко, тя ще се изрази в европеизацията на нашата данъчна политика чрез:

- Преместване на данъчното бреме от бедните и средните слоеве, както е сега у нас, към заможните и богатите, както е в ЕС, без да се изравнява веднага с тях. От това преместване ще бъдат облекчени 80-85% от нашите данъкоплатци, ще се натоварят умерено 10-12% и малко по-силно около 5%;

- Намаление на данъците за бедните и средните слоеве и умерено повишение за заможните и богатите към европейското равнище, без да се изравнява с него още сега;

- Въвеждане на необлагаем минимум на доходите и на печалбата. Ние сме единствената страна в ЕС без такъв минимум. От това трябва да се

срамуваме като европейска държава, защото сме с притъпено чувство към социалната справедливост. Общество, което пренебрегва социалната справедливост няма бъдеще;

- Въвеждане на семейния принцип на облагане с данък върху доходите на физическите лица, който оставя повече средства на домакинствата, спомага за повишаване на потреблението, стимулира икономическия растеж и помага за смекчаване на демографската криза, която застрашава бъдещето на България;

- Запазване на 20% основен ДДС, съчетан с въвеждане на диференцирани ставки. Засега в ЕС само Дания и България имат единен ДДС. Това е основание за размисъл. Дали всички други европейски правителства са по-глупави от нашето или е обратното.

Социално предизвикателство спрямо собствения народ е, че в България – най-бедната страна в ЕС, бедните и средните слоеве са натоварени, наред с богатите, със 72% косвени данъци от общите данъчни приходи на бюджета, докато средното в ЕС е 35% и се плаща предимно от заможните и богатите. Този дял у нас трябва да се намали и постепенно да се приближава към европейския;

Показателно е равнището на тези три данъка в България със същите данъци в другите страни от ЕС (виж таблицата)

:

Данъци в европейските страни - в %

Страни	Максимални ставки за корпоративен данък	Максимални ставки за данъка в/у доходите	Стандартен ДДС
Австрия	25	50	20
Белгия	33,99	70	21
България	10	10	20
Хърватска	20	40	25
Кипър	12,5	35	19
Чехия	21	15	21
Дания	22	55,56	25
Естония	20	20	20
Финландия	20	56,05-62,05	24
Франция	33,3;36,6	45;49	20
Германия	30,18-33,33	13,5-45;0	19
Гърция	26	42;46	24
Унгария	10;19	16	27
Ирландия	12,50	41	23
Италия	31,4	45	22
Латвия	15	23	21
Литва	15	42	21
Люксембург	29,22	40	17
Малта	35	35	18
Холандия	20;25	52	21

Норвегия	27	47,2;53,7	25
Полша	19	32	23
Португалия	21	46,5	23
Румъния	16	16	19
Словакия	22	19	20
Словения	17	50	22
Испания	28;25	42	21
Швеция	22	56,6	25
Швейцария	25	45,5	8
Турция	20	35	18;
Великобритания	18	17	20
Русия	20	13	18
Украйна	18	17	20

Източник: Wikipedia. Tax rates of Europe.

Пояснение: България и Дания са единствените страни без диференцирани проценти по ДДС. Възможно е междувременно някои от процентите по данъка върху доходите и корпоративния данък да са променени незначително, но това не променя общата картина на данъците в Европа. ДДС е по последни данни.

По-конкретно по отделните данъци предлагам

А) Данъкът върху доходите на физическите лица да се промени с **въвеждане на необлагаем минимум, равен на 1000 лв.** Месечният доход от 1001 до 3000 лв. да се облага, както до сега - с 10%; от 3001 до 5000 лв. - с 15% само за този доходен етаж; от 5001 до 7000 лв - с 20% - само за този доходен етаж; над 7001 лв с 25% - само за дохода над 7000 лв. Въпреки това данъкът остава далеч по-нисък от европейския. Максималните ставки в ЕС по този данък достигат до 55-58%, в Белгия дори още повече, а средният – около 40-45%.

Б) Семейно облагане на дохода на физическите лица. Общият месечен доход на семейството се дели на членовете му и се облага средният доход на член от семейството, а не доходът на всеки от тях поотделно. Ако полученият среден доход на член от семейството е до 1000 лв. включително, семейството не плаща данък. Ако е по-висок се плаща по скалата на данъка върху доходите.

В) Данък върху печалбата. Остава се необлагаем минимум, за семейните и другите малки фирми, какъвто сега няма. Строго погледнато, сега се облага дори минималната печалба от 10 лв. За средните по размер печалби да се прилага, както и до сега, 10% данък. За още по-големите – 15% и за най-големите – 20% за съответния данъчен етаж. Конкретните данъчни етажи се утвърждават от Народното събрание. Максималните данъчни ставки върху печалбата в ЕС са около 33-35%, а средните около 28-30%.

И нещо много важно, което облекчава фирмите. Препоръчвам **реинвестираната печалба на фирмите да не се облага с данък през следващите 10 години,** което сега не се прави. За доставяните производствени машини и съоръжения през тази и следващите 10 години да се разрешава на фирмите да прилагат ускорена амортизация. То също не се

прилага сега, а е важно облекчение за фирмите, тъй като увеличава производствените им разходи с по-голяма амортизация и намалява облагаемата печалба. **Това ще ги стимулира** да инвестират повече, да обновяват по-бързо производствения си капитал и в резултат на това, да плащат по-малък данък върху остатъчната си печалба – дори под сегашните 10%. Тези стимули за по-активна инвестиционна дейност сега не се прилагат и фирмите на практика се насърчават към инвестиционна и обновителна пасивност.

Г) При запазване на основната ставка от 20% да се премине към **диференциран ДДС** с по-ниски (до 5%) за лекарствата и лечебната дейност, за детските стоки и учебните помагала, за насъщни хранителни стоки, и по-висок данък (до 30%) за луксозните стоки. Освен родителите на хронично болните и на децата, това ще облекчи и възрастните хора, които са големи потребители на лекарства. То ще натовари малко повече най-богатите, които си внасят екстравагантни лимузини, яхти, самолети, специални напитки и плодове от екзотични страни от хиляди километри (Аржентина, Нова Зеландия) и други подобни. С решение на Народното събрание ограничен брой екстравагантни вносни стоки може да се облагат и с акцизи. Такива стоки купуват може би 0,3-0,5% от населението.

Под натиска на бизнеса в туризма Бойко Борисов се съгласи на 12 май да намали до 9% ДДС за тази дейност. Туризмът (предимно хотелиерство с прилежащото му ресторантьорство) не е приоритетният отрасъл за подобна мярка, но като се има предвид, че той беше тотално блокиран с държавни ограничения; че там са заети пряко 110 хил. души, а с косвено заетите – над 200 хил. души; че съседните страни наши конкуренти в международния туризъм вземат масирани бързи мерки за привличане на туристи; че имаме готова материална база, може би е оправдано ДДС да се намали временно до края на зимния сезон 2020-2021 г. След това трябва да се върнем към стандартната ставка за туризма.

В съживената дискусия по този въпрос тези дни нашите либерални икономисти, които на времето ни натрапиха „плоските“ данъци и единната ставка за ДДС, **сега предлагат да се намали стандартната ставка на ДДС, примерно на 18%, защото „това било най-разумно“.** Защото **„диференцираната ставка на ДДС щяла да предизвика хаос.“** Такъв подход има едно единствено предимство – улеснява данъчната администрация в събирането на данъка. Това обаче в никакъв случай не може да бъде главен аргумент при вземане на решение за модела на такъв важен данък, като ДДС.

Показаха ни го и страните членки на ЕС. **Почти всички (27 страни) възприеха диференцирания ДДС,** с едно единствено изключение на една малка страна с уникални условия (Дания). Нима някъде настъпи хаос! При въвеждането на диференцирания ДДС в Австрия аз работех в ЮНИДО (организация на ООН) във Виена и наблюдавах как стана това. Повтарям, нямаше никакъв хаос.

При всички опити за въвеждане на диференцирани ставки за ДДС у нас, неговите поддръжници ни отговарят, че ако данъчната ставка се намали от 20% на 10%, това не означавало, че стоката ще поевтинее с 10 процентни пункта и за купувачите. **Че по-голямата част от намалението щяла да се присвоява от продавачите. Това също не е вярно** и европейските страни, които направиха такива намаления го потвърдиха. Такова извращаване не трябва да се допусне и у нас ако имаме нормална данъчна администрация.

Например, аз препоръчвам за лекарствата ДДС да се намали от 20% на 5%. Цените на лекарствата у нас се регулират отдавна. Известни са точните им цени за миналите години, дори до деня на промяната в данъчната ставка. И много лесно може да се установи дали аптеките намаляват цените с 15 процентни пункта през следващите дни и месеци. За нарушителите ще се предвидят респектиращи санкции, които ще принудят продавачите на лекарства към ценова дисциплина.

За другите стоки и услуги (детски стоки, учебни помагала, насъщни храни, хотели, храна в ресторанти и т.н.) **ще се поискат данни от документацията на продавачите за средните цени през последните една или две години.** Много лесно може да се установи приблизително колко понизки следва да са цените след намалението на ДДС. За всяко грубо отклонение от очакваните нива продавачите ще трябва да отговарят пред контролните органи. Разбира се, това предполага по-активна и по-лоялна данъчна администрация, каквато всяка нормална държава трябва да притежава. Поведението на данъчната администрация също ще се контролира.

Нашите либерали, които ни натрапиха на времето „плоските“ данъци и ДДС с единна ставка, както обикновено, не се спираха и пред лъжи. Тогава казваха на неосведомените българи, че прилагането на диференцирани ставки изисквало стоките с различен ДДС да се поставят на различни равнове в магазините. Нищо подобно не е правено никъде в Европа. Говореше се за масови злоупотреби и кражби при диференцирани ставки, но и това не се случи никъде из Европа. Това бяха чистопробни лъжи, понеже либералите нямаха, а и сега нямат сериозни аргументи. Тези хора и сега продължават да лъжат неосведомените българи за диференцираните ставки на ДДС, въпреки многогодишния опит в Европа. Излиза че нашите данъчни експерти са най-мъдрите в Европа. Много се съмнявам в това!

Съдете сами. Нима е допустимо да се плаща еднакъв 20 процентен ДДС при покупка на животоспасяващо онкологично лекарство или учебник по български език и екстравагантна лимузина, която се купува за 3-4-5 млн. лева от български олигарх! **Каква чудесна услуга се прави на олигарха за сметка на онкологично болните и българските деца!** Нима министърът на финансите и привържениците на единната ставка не съзнават каква глупост са ни натрапили! И въпреки това отказват да правят промени.

Д) Да се пристъпи към **децентрализация на данъчната система.** Общините да определят по-голям брой данъци и начина на тяхното използване по своя преценка. **Да се въведат трайни отчисления за общинските**

бюджети от преките данъци (примерно 10-15-20% от доходите и печалбата) и за ДДС (примерно 5-10%) от постъпленията по съответния данък на тяхната територия, а не да се правят ежегодни промени. За общините, които нямат достатъчно данъчни приходи на своята територия да се прилага сегашния ред. Общинските съвети да определят разходите по различните позиции.

Реформирането на данъчната ни система в препоръчаните направления ще я направи **по-справедлива, икономически по-ефективна и по-европейска.**

Ако приемем че **в тричленно семейство с едно дете и един работещ с 1500 лв** месечна заплата, по сегашните правила ще плаща 150 лв. месечен данък върху доходите. По предлаганите от мен правила няма да плаща нищо, защото разделеният на трима месечен доход е 500 лв., т.е. по-нисък от необлагаемия минимум от 1000 лв. Ако месечният доход на семейството е 3000 лв. или по 1000 лв на член от домакинството, по сегашните правила ще плаща 300 лв. данък върху дохода. По моето предложение няма да плаща нищо, защото доходът му на член от домакинството е равен на необлагаемия минимум. **Месечният доход на масовото българско семейство е не повече от 3000 лв. и то няма да плаща данък върху дохода.** Ако доходът на семейството е 4500 лв. по сегашните правила ще плаща месечен данък 450 лв. Ако се приеме моето предложение ще плаща само 50 лв. Нетният му разполагаем месечен доход ще се увеличи с 400 лв.

Правил съм изчисления и за четиричленно семейство с две деца и с двама работещи с по 1500 лв. месечна заплата. Макар и с други числа, съотношенията са същите. **Около 80-85% от българските данъкоплатци няма да платят нищо или ще платят по-малко от досегашните си задължения, около 13-15% ще имат умерени увеличения и около 3-5% - по-съществени повишения на данъчните си задължения.**

Такива препоръки до властите аз правя от 2009 г. насам. Правят ги и други колеги икономисти. Това означава от самото начало на управлението на Бойко Борисов. Мръсната работа по въвеждането на реакционната данъчна система със супер ниските „плоски“ данъци извърши коалиционното правителство на Сергей Станишев. Това беше добра услуга от псевдосоциалистите на неолибералите.

Нима току що направените по-горе изчисления за тричленно и четиричленно семейство не получават пряко облекчение от държавата в случай на временна загуба на работата си поради фалит на фирмата в която е работил.

Нито една от прогнозите на архитектите на ниските „плоски“ данъци не се потвърди. Нито по-големите постъпления в бюджета, нито по-големите вътрешни физически инвестиции, нито по-голямата ни привлекателност за преките чуждестранни инвестиции. Нищо! **Потвърдиха се само моите**

негативни предупреждения. В резултат на това ние сме държавата с най-масова недофинансираност на всички икономически и социални проекти, с най-ниска производителност и конкурентоспособност в ЕС, с най-ниска раждаемост, с най-висока смъртност, с най-кратка продължителност на живота, с най-висока заболяемост с нелечими и трудно лечими болести.

България – най-бедната страна и с най-голямата социална поляризация прилага най-реакционната данъчна политика в ЕС. Макар че сме член на ЕС нашата данъчна система няма нищо общо с европейската. Нашите данъци правят бедните още по-бедни, а богатите – още по-богати. Нашите управници мълчат, когато им се напомня, че няма нито една развита пазарна икономика в света с толкова ниски и изгодни за богатите „плоски“ данъци. Те всички прилагат прогресивно облагане с 3-4 пъти по-високи данъчни проценти за най-богатите.

Когато напомняме на нашите управници тези и много още по-убедителни аргументи ни отговарят, че при формирането на настоящата управленска коалиция са се договорили да не променят данъците през целия си мандат. **Нима това е аргумент. Нима те смятат че нашият народ е толкова глупав и малоумен, за да приеме това за валиден аргумент! Или може би обратното е вярно.** Тези хора провеждат във всичко политика на инат, като злоупотребяват с робското търпение на народа ни. Така постъпват и с данъчната си политика.

Изглежда се водят от правилото на авторитарната квазидемокрация: **говорете каквото си искате. Ние ще правим, каквото си искаме,** защото имаме послушно мнозинство в парламента

Призовавам ги отново – нека излезем на публична дискусия в медиите. Нека се опитат да опровергаят приведените по-горе мои изчисления. Те лъжат народа, като злоупотребяват с неговата неинформираност и пословична търпимост.

Обръщам се към моите сънародници: Както и в много други неща, които ви казват, управниците ви лъжат. Те ви лъжат и във всичко, което ви говорят за невъзможността от данъчна реформа. Случайно ли е, че никоя друга държава в Европейския съюз и извън него не прилага такава реакционна политика по доходите и такава данъчна политика. Защо продължавате да я търпите?

Със същите думи съм се обръщал и към много познати и непознати, когато са ме спирани за разговор на улицата или при обсъждания на икономическа проблематика. Винаги съм получавал еднакви отговори: **„Професоре, готови сме да излезем на протести, но някой трябва да ни поведе. А никой не ни повежда“.** Според уроците от историята, та дори и по

това, което ни показват нашите съседи от Гърция, тези, които трябва да поведат протестите на трудовите хора са синдикатите.

У нас има два големи и няколко по-малки синдиката, но никой не прави това, което се очаква от тях. Информационната и публикационната им дейност е полезна, но тя не е достатъчна. Тя не може да бъде главната. От разговори с ръководители на тези синдикати чувам техните обяснения. Работниците ми дават своите обяснения, които често прерастват в съмнения, че пасивността на синдикатите не е случайна. Трудно ми е да докажа каква е истината, но съм сигурен в едно. **Ако гръцките синдикати могат да изведат на протести стотици хиляди трудови хора и да парализират държавата, защо българските синдикати не успяват да направят 10% от това.** Когато тропнат с юмрук, гласът им сигурно ще бъде чут. Големият въпрос за мен е: **ЗАЩО НЕ ТРОПВАТ?**

Така не може да продължава безкрайно. За сетен път ни го напомни едно симпатично и умно момиче – икономическият съветник на председателя на КТ ПОДКРЕПА. Тя каза, че достатъчно сме си вдигали ръцете с разтворени нагоре два пръста, означаващи латинската буква „V“ – знакът за предстояща победа (Victory). **„КРАЙНО ВРЕМЕ Е ДА СТИСНЕМ РЪКАТА В ЮМРУК“**, каза това момиче преди няколко дни.

ДА, НАИСТИНА Е КРАЙНО ВРЕМЕ. АЗ СЪМ ЗА РЕШАВАНЕ НА СОЦИАЛНИТЕ СПОРОВЕ С ДИАЛОГ. НО КОГАТО УПРАВНИЦИТЕ НЕ РАЗБИРАТ ОТ ДРУГ ЕЗИК, ОСВЕН ЕЗИКА НА СИЛАТА, ПРИЗОВАВАМ БЪЛГАРИТЕ ДА ПОСЛЕДВАТ СЪВЕТА НА ТОВА МОМИЧЕ!

ИЗПРАВЕТЕ СЕ СМЕЛО МОИ СЪНАРОДНИЦИ И СТИСНЕТЕ ЮМРУЦИТЕ СИ! ТОГАВА СИГУРНО ЩЕ ВИ ЧУЯТ, ЗАЩОТО ЩЕ РАЗБЕРАТ ЧЕ ПОВЕЧЕ НЕ МОГАТ ДА СИ ИГРАЯТ С ВАС.

13 МАЙ 2020 г.